

Uniek: één euthanasie redt vijf levens via orgaandonatie

Tweet

13 ► REACTIES

Door: Jitske-Sophie Venema
24-2-16 - 07:14

BEWAAR ARTIKEL

Afstaan organen na zelfgekozen dood is bezig aan opmars

In het mortuarium verwijdert een patholoog het hoornvlies van een overleden man in verband met orgaandonatie. © AD/Flip Franssen/Hollandse Hoogte .

Orgaandonatie direct na euthanasie komt steeds vaker voor. In 2012 was de primeur, vorig jaar stond de teller op acht en inmiddels hebben vijftien Nederlanders hun organen ter beschikking gesteld na hun euthanasie. Volgens artsen is het nuttig maken van de eigen, onontkoombare dood het motief.

In vijf Rotterdamse operatiekamers lagen onlangs vijf patiënten gespannen te

wachten. Ze wachtten op het moment dat een mannelijke patiënt in een zesde operatiekamer zijn laatste adem uitblies, chirurgen zijn organen verwijderden en deze met grote spoed naar hen toe brachten. Ze wachtten allemaal op een donororgaan van een man die euthanasie onderging in hetzelfde ziekenhuis.

Unicum

Het was een unicum. Het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam werkte voor het eerst samen met de Levenseindekliniek om de laatste wens van een patiënt te laten uitkomen. De man leed aan de gevolgen van een hersenbloeding en wilde daarom niet langer leven. In het bijzijn van zijn familie, vrienden en de staf van het Erasmus MC verlostte de arts van de Levenseindekliniek hem uit zijn lijden. Tijdens het uitvoeren van die euthanasie lagen vijf patiënten op operatietafels, klaar om zijn organen over te nemen. Door zijn eigen leven te stoppen, redde de man met onder meer zijn lever, nieren en alvleesklier het leven van vijf anderen.

De situatie is uitzonderlijk. Alleen al het aantal organen dat van deze man werd getransplanteerd is bijzonder; meestal zijn maar drie organen geschikt. Dat de euthanasie in het ziekenhuis werd uitgevoerd door een arts van de Levenseindekliniek, is zelfs uniek. Patiënten roepen de hulp van deze medische instelling vooral in als de eigen huisarts het verzoek tot overlijden niet kan of wil honoreren.

Zeldzaam

Ook het doneren van organen na euthanasie gebeurt zelden in Nederland. De eerste keer was in 2012, vorig jaar stond de teller op acht en inmiddels hebben vijftien Nederlanders hun organen ter beschikking gesteld na hun euthanasie. Artsen schreven in het Nederlands tijdschrift voor Geneeskunde dat het redden van anderen hun motief was. Hun eigen onontkoombare dood werd door hun organen af te staan toch nog nuttig.

Het aantal gevallen neemt dus toe, maar het is nog steeds zeer zeldzaam. De voornaamste oorzaak: er zijn maar heel weinig mensen geschikt. Drie kwart van de mensen die euthanasie willen, heeft kanker en valt daardoor meestal af.

Hoewel Belgische schattingen - het fenomeen is gangbaarder bij de zuiderburen - beramen dat 5 tot 10 procent van de mensen die euthanasie krijgen, geschikt zou kunnen zijn voor donorschap, blijkt in Nederland jaarlijks slechts een handvol mensen in aanmerking te komen. Meestal gaat het om patiënten met een zenuw- of spieraandoening, bij wie de organen dus nog onbeschadigd zijn.

Lang niet iedereen is geschikt, maar ook lang niet iedereen wil organen donoren na euthanasie. Dit betekent namelijk dat mensen niet in hun vertrouwde omgeving kunnen overlijden, maar, net als de Rotterdammer, in een operatiekamer in het ziekenhuis. De familie heeft daar maximaal 5 minuten de tijd om afscheid te nemen; de organen moeten direct na overlijden worden getransplanteerd.

Obstakels

Orgaandonatie na euthanasie is wettelijk niet verboden, maar de procedures zijn complex en het zuiver uitvoeren van beide tegelijk is nog complexer. Het gevoelige onderwerp brengt ook allerlei morele vraagstukken met zich mee, zo beschrijft ook Gert van Dijk, ethicus bij het Erasmus MC en artsenfederatie KNMG in zijn artikelen hierover. Wat als de patiënt om euthanasie vraagt omdat hij dan organen kan doneren? Wat als hij halverwege de donatieprocedure niet meer wil, durft hij dit dan nog te zeggen? Hoewel ziekenhuizen en beroepsverenigingen al jaren werken aan een landelijke richtlijn, is die nog steeds niet geformuleerd. Van Dijk stelde in 2013 met collega's van het Maastricht UMC een voorlopige, informele handleiding op. Maar meer is er niet.

Daarnaast zijn er legio praktische hobbels, schrijven medische ethici. Zo is een euthanasiëcliënt soms te ziek om de medische keuringen voor donorschap te ondergaan en zit niet elk ziekenhuis te wachten op een externe arts of patiënt met zo'n verzoek, ook in verband met de juridische aansprakelijkheid.

Vorig jaar ontstond nog forse ophef omdat het Nijmeegse Radboudziekenhuis weigerde mee te werken aan de vergelijkbare laatste wens van een man met

parkinson. Na kritiek ging het ziekenhuis toch overstag en mocht de man hier zijn organen doneren na euthanasie. Ook toen lagen in andere operatiekamers mensen te wachten op hun uit dood geboren redding.